

ter factum est, ut ad religionem instituendam specialis approbatio practica, id est, concessio, et facultas novam religionem instituendi necessaria sit. Ut autem qualis sit ista necessitas, melius intelligatur, circa illam prohibitionem nonnulla occurrentia dubia proponenda et explicanda sunt, quod in sequenti capite commodius fiet.

CAPUT XVI.

DUBIA QUÆDAM EXPEDIUNTUR, QUIBUS DOCTRINA CAPITIS SUPERIORIS DECLARATUR ET CONSUMMATUR.

1. *Primum dubium.* — Primum dubium est, quid illa lege canonica prohibeatur. Et secundum esse potest, an illa lex sit tantum prohibens, vel etiam irritans. Et utriusque dubitandi ratio ita declaratur, quia verba Innocentii sunt: *Prohibemus ne quis novam religionem inveniat.* Quæ verba necessario intelligenda sunt de inventione, quæ ad executionem et praxim transeat; nam cogitatione invenire, vel scriptam inventionem tradere, non est prohibitum, ut per se notum est. Deinde non minus declaratum est debere intelligi de inventione, quæ propria auctoritate, vel sine licentia Summi Pontificis ad executionem transit. Nam si id fiat de licentia Papæ, sanctum est, et quotidie fit; nec enim lex unius Pontificis potuit impedire successorum potestatem, vel ad novas religiones instituendas januam prorsus ocludere. Unde recte D. Thom. 2. 2, q. 188, art. 1, ad 4, dixit, ibi institutum esse, ne nova religio sine auctoritate Summi Pontificis instituatur; et in idem redit quod dixit Bellar., lib. de Monach., cap. 4, ibi fuisse prohibitum, ne deinceps ullus ordo instituatur sine approbatione Apostolicæ Sedis.

2. Hoc ergo supposito, occurrit objectio, quia prohibitio illa videtur repugnantiam in verbis involvere. Nam, ponamus aliquem nunc instituere modum vivendi cum studio perfectionis in communitate aliqua, sub aliquo Prælato, in cujus manibus tria vota fiant cum traditione et obligatione servandi certam regulam honestam, novam tamen, et ab auctore talis modi vivendi inventam. Nunc ergo quæro an illa sit vera religio, necne. Nam si non est religio, ille non peccat contra legem dictam, quia revera non invenit novam religionem, et consequenter illa institutio valida erit, quia non erit contra illam legem; hoc autem vide-

tur contra illius legis intentionem, et contra rationem; quia illi statui, si validus est et subsistit, nihil deest ad veram religionem, cum sit modus vivendi stabilis, et tribus votis consecratus, et per honesta media ad perfectionem christianam tendens, quæ est ipsa definitio religiosi status, ut videre licet in Bellarm. supra, c. 2, et aliis. Si autem dicatur illam congregationem esse veram religionem, tunc sequitur, non obstante illa prohibitione, posse fieri et subsistere plures religiones veras sine approbatione Pontificis, et consequenter etiam post talem prohibitionem non esse necessariam approbationem Pontificis, ut nova religio valide instituatur; sed ad summum ut fiat licite, quod videtur contra mentem Pontificis in ratione ipsius explicatam; quia sic eadem pericula, et eadem confusio in multiplicatione religionum sequeretur.

3. Ex hac ergo difficultate nascuntur duo dubia proposita: nam, si illa lex est irritans, in prædicto casu illa congregatio non erit religio, et tunc explicandum erit quomodo ille institutor transgressor sit illius legis, et quid per illam prohibeatur. Si vero est tantum prohibens, satis clarum erit quid prohibeat; videndum tamen erit quomodo intentioni illius legis satisfiat. Quod ergo lex illa in principio, cum condita est, de sola prohibitione sine irritatione fuerit intellecta, colligi potest ex cap. unic. de Relig. domib., in 6, ubi refert Pontifex, quod post illam prohibitionem, *presumptuosa multorum temeritas effrenata quasi multitudinem adinvenit*, utique religionum, de quibus in principio capituli dicitur: *Religionum diversitatem nimiam, ne confusione induceret, generale Concilium consulta prohibitionem vetavit.* Quæ verba etiam nudam prohibitionem indicant, et magis id significant verba sequentia, quibus Pontifex *cunctas religiones, et ordines mendicantes post dictum Concilium adinventos, qui nullam Sedis Apostolicæ confirmationem meruerunt, perpetuæ prohibitioni subicit, et quatenus præcesserant, revocat.* Igitur supponere videtur fuisse validos, non enim illos nullos fuisse declarat, sed *revocat* denuo, utique eos annullando. Et certe, si non fuisset ita intellecta illa vox, verisimile non esset ausos futuros fuisse homines catholicos tantam multitudinem religionum multiplicare. Potest etiam hæc pars ratione generali confirmari, quia lex prohibens non est irritans, nisi id expresse declarat, quod ibi non fit, nec extendi debet, cum sit odiosa; hæc tamen sententia et falsa est, et

difficultatem propositam non evacuat, ut mox ostendam.

4. *Cajetani sententia in hoc dubio.* — Prius enim referre necesse est sententiam Cajetani, qui hanc difficultatem sub aliis terminis tetigit in 2. 2, q. 188, art. 1; movet autem illam in speciali circa professores regulæ tertii ordinis, utique S. Francisci, vel S. Dominici (hoc enim non declarat) in peculiari congregatione viventes in communi, et tria vota emittentes sine licentia Pontificis. Et de illis quærit an violent prædictam legem, tanquam institutores novæ religionis, vel potius excusari possint a culpa et transgressione illius legis, quia non sunt veri religiosi; nec ille modus vivendi est religio. In quo dubio ipse in hanc posteriorem partem inclinatur. Et potest pro eadem sententia citari Cardin., Con. 39, quatenus dicit, legem prohibentem novam religionem invenire, non comprehendere illos qui novum modum religiose vivendi invenerunt sine professione; quia illa non est propria religio, et sequitur Felin., in cap. *Ecclesia sanctæ Mariæ*, de Constit., in principio. Illam vero sententiam confirmat Cajetanus, tum auctoritate talium instituentium, quos dicit fuisse viros religiosos, et non ignorantes, et veneratione dignos apparuisse. Tum ex illo principio, quod pœnæ non sunt extendendæ. Ex quo infert, nomine religionum in dicto capite intelligi statum personarum tria vota solemniter emittentium, quia hæc est propriissima et stricta illius vocis significatio.

5. Ex quo ulterius colligit Cajetanus, instituentes congregationes prædictas cum tribus votis non esse auctores novæ religionis; quia illa vota non sunt solemniter, sed simpliciter, juxta declarationem Bonifacii, in d. cap. unic. de Voto, in 6. Et consequenter ait illa non esse vota constituentia religionem proprie dictam. Et ita ad difficultatem respondet, illos instituentes tales vivendi modos non agere contra prohibitionem Innocentii, quia non instituunt religiones. Objicit autem sibi, quia saltem peccabunt contra prohibitionem Gregorii X, prohibentis fieri novos ordines; quam vocem videtur addidisse Gregorius ad prohibitionem extendendam; quia vox *ordo* generalior est, et proprie comprehendit illas congregationes religiosum ordinem servantes, etiam si vota solemniter non habeant. Et solum respondet Cajetanus de particulari Ordine Tertiariarum vel Tertiariarum, quod, licet ei de novo addantur tria vota simpliciter sine licentia Pontificis, non fit novus ordo, sed an-

tiquus quodammodo perficitur; et ideo in rigore per hoc non fit contra prohibitionem illam. Ex quo toto discursu videtur colligi, sensisse Cajetanum, materiam prohibitam ab Innocentio fuisse tantum religionem constantem ex votis solemnibus, et consequenter legem illam fuisse irritantem in eo quod prohibet, scilicet, respectu religionis constantis ex votis solemnibus; quia nec licite nec valide fieri potest sine licentia Pontificis. At vero respectu ordinis, in quo talia vota non emittuntur, legem illam Innocentii nec irritantem, nec prohibentem esse, quia non cadit in talem materiam; et ideo dicit non peccare contra illam legem, qui talem ordinem sua auctoritate invenit. De prohibitione autem addita per Gregorium, sentit latius habere materiam, quia non solum novam religionem, sed etiam novum ordinem prohibet. Unde licet in particulari excuset Tertiarios propter rationem quam reddit, tamen generatim non excusat eum qui introduceret novum ordinem, non solum quoad vota, sed etiam quoad totam vivendi normam, quominus esset prohibitionis Gregorianæ transgressor. Non explicat autem an respectu talis ordinis sit lex illa tantum prohibens, an etiam irritans.

6. *Prohibitio Innocentii non est odiosa, sed directiva.* — Hæc vero sententia plurimum enervat decretum Innocentii, et solidum fundamentum non habet; nam imprimis nunc non agimus de pœna, de qua illud decretum nullam mentionem facit; sed materiam et efficaciam illius legis inquirimus. Et deinde lex illa non potest dici odiosa, vel pœnalis, sed potius directiva, cum nullam pœnam adhibeat; et favorabilis, cum communi Ecclesiæ bono valde utilis fuerit, et nulli onerosa cum fundamento reputari possit. Quia postulare pontificiam approbationem non est onus speciale, sed quodammodo in ipsa natura talis operis inclusum, ut omnia ordinate fiant; et præsertim ea quæ tanti momenti existunt. Præterea, quamvis eo tempore religionum vota solemniter essent, et sine illis fortasse religiosus status non constitueretur, nihilominus hoc non est per se, vel de intrinseca ratione veræ religionis requisitum (ut jam a nobis declaratum est). Unde cum Pontifex de religionibus generaliter loquatur, non est cur ejus prohibitio ad religiones, in quibus vota solemniter fiunt, restringatur. Nam lex illa non tantum prohibet religiones usitatas, ut sic dicam, sed quascumque possibles fieri sine approbatione Pontificis.

7. Quod optime colligi potest ex ratione, et fine legis. Nam, si Pontifex solum prohibuisset fieri religionem cum professione trium solemnium votorum, non evitasset inconveniens quod proponit, dicens: *Ne nimia religionum diversitas gravem in Ecclesia Dei confusionem inducat*. Nam si religiones cum votis simplicibus sine approbatione Papæ possent et valide, et sine culpa multiplicari, non minor confusio in Ecclesia Dei sequi posset, ut est per se notum; imo quodammodo esset major, et cum majoribus incommodis. Tum quia multiplicatio esset non tantum ejusdem generis, ut sic dicam, sed etiam diversi; tum quia si vota essent tantum simplicia, et non fierent cum magna examinatione et circumspectione per Ecclesiam probata, multo majora inconvenientia ex illorum varietate et violatione sequi possent, ut facile a quocumque prudenti considerari potest. Denique, licet verum esset, nomine religionum in eo textu significari eas in quibus vota solemnia fiunt, nihilominus negandum non esset contra illam legem peccare, qui religionem sua auctoritate, sine facultate Papæ, eo modo quo potest, introducit; quia alias nunquam posset aliquis contra illam legem peccare, ut probat ratio dubitandi in principio posita, cui Cajetanus non respondet; consequens autem est aperte falsum, ut statim ostendimus.

8. *Prima conclusio*. — Ad expedienda igitur proposita dubia, et alia, quæ obiter occurrere possunt, dico primo: materia illius legis prohibentis, ut lata est ab Innocentio III, est cujuscumque veræ religionis, seu congregationis vere religiosæ institutio, sine Pontificis seu Ecclesiæ approbatione. Probatur ex verbis expressis ejusdem capituli: *Prohibemus ne quis de cætero novam religionem inveniat*. Et ita intelligunt glossa, et interpretes ibi, et Felin., in capit. *Ecclesia Sanctæ Mariæ*, de Constit., cum Cardin., in con. 37. Nec in hoc dissentit Cajetanus, licet modum constituendi religionem nimium restringat, ut dixi. Ratio autem est, quia nomen *religio* proprie et univoce (ut sic dicam) non nisi veram religionem significat, sicut homo significat verum hominem; verba autem legis in univoce et propria significatione accipienda sunt, nisi aliud in ipsa lege declaretur. Locutus sum autem de illa lege solum ut lata ab Innocentio III, quia de illa, ut lata a Gregorio X, dubitari potest an extensa fuerit ad materiam ampliolem, quod paulo post declarabo.

9. *Secunda conclusio*. — Dico secundo: lex illa non solum prohibet fieri religionem sine facultate Pontificis, sed etiam irritat religionem sic factam, vel potius attentatam, facitque ut non sit vera religio. Hanc assertionem sumo ex D. Thom., in 4, d. 38, q. 1, art. 2, quæst. 3, in corpore, et ad 3, ut statim explicabo. Idem sentit Cajetan. 2. 2, q. 88, art. 7, dub. 4, in fine primæ opin., et in 2; et Summistæ communiter, verb. *Religio*; gloss. in cap. 4 de Relig. domib., in 6, verb. *Processerunt*, dum addit *de facto*, id est, non jure, nec vere, sed tantum in exteriori facto et specie. Et similiter tacite exponit verbum Pontificis *revocamus*, id est, nullas esse declaramus, et ideo cum effectu eas de medio tolli volumus. Adde, quod communitates illæ cum tali modo vivendi congregatæ, si vere religiones fuissent, quamvis indebito modo erectæ, non possent tam facile revocari et annullari; quia professio ligaret, sive vota essent solemnia, sive simplicia, ideoque non possent tanta facilitate dissolvi. Neque etiam illa fuisset conveniens pœna, potuissent enim illi religiosi cogi ad profitendam aliam religionem ex approbatione in pœnam prioris delicti, et ut vota sua melius servarent; nam si liberi dimitterentur, commodum ex suo delicto quodammodo reportarent. Hoc igitur modo assertio potest ex illo textu satis probabiliter colligi.

10. Favet etiam cap. unic. de Voto, in 6, quatenus indicat, solam illam professionem esse validam, quæ fit in religione per Sedem Apostolicam approbata, et Clem. unic. de Relig. domibus, dicens, *beguinas non fuisse religiosas vere, quia non profitebantur in religione approbata*. Et ex Extravag. *Sancta Romana*, eod. tit., ibi: *Quæsi secta fuerit una de religionibus a probatis*. Et infra in toto discursu illius textus idem significatur; et ideo in fine, quidquid a simili secta sub nomine religionis actum est, *nullius momenti aut firmitatis fuisse decernitur*. Ratio reddi potest, quia, licet aliqua lex non addat verbum expressum irritandi, nihilominus ex ratione ipsius, et ex materia ac modo prohibitionis hujusmodi legis intentio colligi potest. Et ita est in præsentibus, quia nimia religionum varietas non inducit confusionem ex eo quod fiant, sed ex eo quod sint et durent. Ergo lex illa non solum intendit prohibere ne fiant tot religiones, sed etiam intendit facere ne existant; hoc autem non poterat consequi per solum prohibitionem, nisi talis esset, quæ factum irritaret. Et hoc fortasse significatum est

per illam exaggerationem, *firmiter prohibemus*.

11. *Non constituitur verus religiosus nisi in communitate approbata*. — Item ex materia idem sic colligimus; quia vera religio non est nisi in qua verus status religiosus fieri seu acquiri potest. Sed facta illa prohibitionem, in nulla communitate non approbata potest verus religiosus constitui; ergo nec illa potest esse vera religio; ergo illa prohibitio talis est, ut etiam irritet. Consequentia cum majori notæ sunt; minor autem probatur, quia ad verum religiosum statum non sufficiunt tria vota immediate Deo facta, et ab illo invisibiliter, ut sic dicam, acceptata; sed necesse est ut fiant in manu alicujus, qui vice Dei possit illa visibiliter acceptare, et consequenter possit etiam talem personam tali corpori ecclesiastico, et religioso incorporare. Sed hoc non potest habere ulla humana congregatio sine approbatione Pontificis post illam prohibitionem; ergo Majorem tradit Navar., in Com. 4, de Regul., n. 18, mon. 23, et cons. de Regul., ex cap. *ad Apostolicam*, et c. *Porrectum*, de Regul., ubi idem habent Innoc., Card., Panor. et alii. Fundant autem illam necessitatem in voti solemnitate, in quo res quidem est manifesta, et de illo præcipue illa jura loquuntur.

12. At vero id nos etiam probamus in votis simplicibus, quæ interdum possunt verum religiosum constituere; nam tunc etiam necesse est ut in manus alicujus potestatem habentis ad illa admittendum fiant, ut insinuat Gregorius XIII, in Bullis sæpe citatis, quibus institutum Societatis confirmat. Nam in illis inde probat, aliquos in Societate constitui vere et proprie religiosos per vota simplicia, quia et per ea se Societati dedicant et actu tradunt, et ab ipsa Sede Apostolica admittuntur (id est, ejus auctoritate, et per ministros ab ipsa deputatos), et per ea Societati incorporantur. Sentit ergo hoc esse necessarium, ut vota etiam simplicia verum religiosum constituere possint. Et ratio est per se evidens, quia loquimur de vero statu religioso ecclesiastico, seu in foro Ecclesiæ, et non tantum apud Deum; et ideo necesse est ut vota, quibus talis status constituitur, ab ipsa Ecclesia acceptentur. Ideoque, licet non sint solemnia substantialiter, et in rigore supra explicato, nihilominus necesse est ut aliquo modo solemniter fiant quoad modum emittendi illa in manibus potestatem habentis. Quod evidenter urget loquendo de statu religioso cœno-

bitico, seu in communitate aliqua religiosa. Non enim potest quis fieri verus religiosus alicujus religionis, nisi fiat membrum ejus; non fit autem membrum ejus per vota, nisi religio illa acceptet, et in corpus suum votentem coaptet, quod sine publica potestate non fit.

13. *Summus Pontifex est supremus Prælatum religionum*. — Quod autem hæc potestas nunc non sit in congregatione non approbata per Ecclesiam, probatur, quia illa debet principaliter a Sede Apostolica manare, ut Gregorius insinuat de tribus votis simplicibus scholarium Societatis, dicens a Sede Apostolica fuisse admissa. Et ratio est, quia potestas dispensandi, et disponendi ea quæ ad Deum pertinent, in Ecclesia principaliter residet in Pontifice, tanquam in supremo Vicario Dei; ad hanc autem potestatem pertinet auctoritas admittendi vota nomine Dei in publico Ecclesiæ foro; ergo talis auctoritas principaliter est in Pontifice. Adde ob hanc rationem ipsum esse supremum Prælatum cujuscumque religionis, sine cujus auctoritate nemo potest illi incorporari. At vero, facta prædicta prohibitionem, non potest talis potestas esse in communitate non approbata; quia Pontifex non communicat illam potestatem communitati, quam non vult statum religionis habere; ideoque absoluta prohibitio in tali materia vim habet irritandi. Et hic discursus sumitur ex D. Thoma in loco allegato.

14. *Colligitur primo*. — Ex quo principio colligimus primo, hanc etiam approbationem seu facultatem semper fuisse in Ecclesia necessariam ad constituendum verum statum religiosum in communitate aliqua, licet non semper eodem modo in usu fuerit. Ratio prioris partis est, quia semper fuit necessaria potestas in tali communitate ad acceptanda vota et traditionem religiosam nomine Dei, quæ potestas a Pastoribus Ecclesiæ derivari semper debuit, quod sine approbatione non fit. Et in hoc deficit discursus secundæ sententiæ, quia considerat hanc congregationem, ut mere politicam, in qua possunt sufficere voluntates contrahentium cum naturali potestate se mutuo obligandi. In religioso autem statu aliquid aliud et sacratius invenitur, præsertim, ut in Christi Ecclesia inter status ecclesiasticos numeretur; quia in eo Deus ipse est aliquo modo una ex partibus principaliter contrahentibus et acceptantibus, et ideo necessaria est in illo statu facultas manans a Christi vicario per aliquam approbationem.

Altera vero pars probatur optime exemplis supra positis de antiquis religionibus: tunc autem approbatio incipiebat ab aliquo, et paulatim procedebat per multorum Episcoporum consensum, donec Romanus Pontifex, vel expresse, vel saltem tacite consentiret modo supra explicato, de quo in capitibus sequentibus plura dicemus, quæ tractando de singulis religionibus notiora fient.

15. *Colligitur secundo.* — Secundo colligimus ex dictis, per prohibitionem illam Innocentii non solum irritari religionem constantem ex votis solemnibus substantialiter, sed etiam constantem ex votis simplicibus cum ea externa solemnitate factis, quæ ad incorporandum aliquem in communitate religiosa sufficiat. Probatur, quia illa communitas et modus vivendi, si non est per Papam approbatus, non habet ab illo potestatem aliquem sibi incorporandi, et consequenter nec acceptandi traditionem vel vota, quia Pontifex non dat talem potestatem, nisi approbando efficaciter et practice aliquem vivendi modum, et communitatem ad vivendum secundum illum congregatam. Ergo talia vota non sunt valida sine approbatione, nec sufficientia ad constituendum statum religiosum. Ergo lex, prohibens invenire religionem non approbatam, etiam irritat illum religionis modum, saltem quoad esse veræ religionis. Et hoc etiam confirmant omnia objecta contra Cajetani sententiam, nimirum, quod Innocentius prohibet omnem veram religionem, et prohibendo irritat; si autem illa congregatio votis simplicibus ab illa acceptatis constitueretur, esset vera religio. Item quod alias eadem confusio religionum sequeretur.

16. *Utrum maneat aliqua obligatio ex professione nulla.* — Dices: illa vota revera obligant eos, qui talem vivendi statum assumunt, quia hac intentione ab illis emittuntur, et nulla est lex quæ illam obligationem impedire possit, cum sit naturalis et sancta. Propter hoc dixerunt aliqui, illa vota esse valida ut simplicia, licet non ut solemnia; ita sentit Cajetanus 2. 2, q. 88, art. 7, circa secundam opinionem; et Card., con. 39; Felin., in c. *Ecclesia Sanctæ Mariæ*, de Constit. At vero contrarium, id est, vota illa nullo modo esse valida, sentit glossa in Extravag. *S. Romana*, Joan. XXII, de Relig. domibus, verb. *Approbatis*, cum Hostiens., in cap. *Is qui*, seu 1 de Regular., in 6, quia professio nulla per se nullam obligationem inducit, ut supra dicitur. Et hæc sententia in rigore mihi vi-

detur vera, quam sic declaro; quia imprimis post talem professionem votum obedientiæ non obligat, quia non habet materiam in quam cadere possit, quia illa obedientia non promittitur, nisi in tali communitate, quatenus est unum corpus mysticum, seu ecclesiasticum, habens aliquem superiorem, et modum, vel regulam secundum quam præcipere valeat. Talis autem regula, cum non sit approbata, nulla est; et ipsa communitas cum sit prohibita, non potest in unum corpus moraliter coalescere; ergo ibi non potest inveniri obedientia quæ sit materia voti; nec illa esset obedientia perfectionis, sed rebellionis et pertinaciæ. Et consequenter nec votum paupertatis potest esse validum, quia et omnino pendet a voto obedientiæ (ut infra dicam), et moraliter loquendo talis paupertas non promittitur, nisi in ordine ad talem communitatem, et cum obligatione reciproca, quod communitas curam suscipiat alendi, et providendi profitentibus illam; ergo, non subsistente communitate, nec tale votum paupertatis potest obligare.

17. *Manet aliquando quoad votum castitatis.* — Votum autem castitatis de se magis abstrahit a modo vivendi in aliqua communitate, et extra illam fieri potest, ideoque de illo res est magis dubia. Resolutio autem est, quæ de quacumque professione nulla dari solet, ut infra videbinus. Nam si ille, qui talem statum assumit, absoluta et privata intentione voluit castitatem vovere, votum tenebit, et obligatus ille manebit, quia nulla est lex aut ratio irritandi tale votum. Si autem solum habuit intentionem vovendi castitatem in illo statu et communitate, et ut conexam cum via perfectionis, sic votum castitatis erit etiam irritum, quia etiam illi materia subtrahitur. Et nisi clare constiterit de priori intentione, ita est de tali voto præsumendum. Idemque dicendum est de obligatione sumendi alium religiosum statum validum, quia, nisi constet de tali voto simplici, et de intentione voventis, ex vi illius voluntatis, et actionis profitendi talem statum, seu vivendi modum, nulla obligatio religionis manet, quia ibi promissio aut votum alterius religionis non intervenit.

18. *An requiratur ut expresse et quasi formaliter sub nomine et ratione veræ religionis detur approbatio, ut sit vera religio.* — Sed interrogabit aliquis, an, eo ipso quod Pontifex talem vivendi modum, ut honestum et sanctum approbet, detque facultatem profi-

tendi illum cum votis tantum simplicibus, illa sit vera religio, ita ut una ex approbatis dici possit, vel oporteat ut expresse et quasi formaliter illam approbet sub ratione veræ religionis, ita ut veluti specialiter illi privilegium veræ religionis concedat. Aliqui enim Canonistæ et Summistæ hoc posterius indicant, dum distinguunt inter Pontificiam approbationem communitatis religiosæ in ratione religionis veræ, vel in ratione modi vivendi honeste ac religiose aliquo modo. Dicuntque ad religionem non sufficere hanc posteriorem approbationem, sed requiri priorem, quasi formalem; ita distinguit Panorm., in cap. *Nullus*, de For. comp., n. 11, et cons. 55, num. 1 et 2; Sylvest., verb. *Religio*, 1, q. 1, vers. 2; clarius Navar., comment. 1, de Regul., n. 18, mon. 23, qui refert gloss. in Clemen. *Cum ex eo*, de Sent. excomm., verb. *Tertio*. Et idem habet glossa in Clemen. 1 de Relig. domibus, verb. *Obedientiam*. Mihi tamen aliter distinguendum videtur; nam duplex esse potest modus vivendi approbatus a Papa in aliqua communitate religiosa. Unus est cum vera unione, et incorporatione per tria vota simplicia de se perpetua, et de tribus consiliis substantialibus perfectionis integris et perfectis in suo ordine. Alius modus est in aliqua communitate, et modo vivendi honesto cum voto castitatis solo, vel conjuncto cum solo voto obedientiæ, vel cum tribus non perpetuis, etiam ex parte voventis, sed quamdiu vovens voluerit in illa communitate manere, aut cum alia simili conditione diminuente substantialiter statum perfectionis.

19. *Deciditur dubium.* — Dico ergo, quando modus vivendi est prioris generis, eo ipso quod approbatur ut sanctus et honestus, et datur facultas emittendi et acceptandi in illo tria vota, approbari ut sit verus religionis status, nec posse unum ab alio separari, ac subinde non esse necessarium ut approbatio sit cum illa formalitate, sed satis esse quod simpliciter approbetur, ut introduci et esse possit. Ratio est, quia impossibile est approbare modum vivendi in communitate religiosa, et habentem omnia, quæ (præter approbationem) sunt de substantia religionis ac religiosi status, et non approbare illum, ut sit vera et propria religio, etiamsi in approbatione ipsa seu in objecto ejus hoc formaliter non exprimat. Probatur assumptum, quia in rebus naturalibus impossibile est rem habere omnia, quæ sunt de substantia talis

speciei, verbi gratia, hominis, et non esse verum hominem; et in artificialibus non potest aliquid habere quiddam est de substantia seu ratione domus, et non esse domum; et sic in moralibus, non stat aliquid habere omnia quæ sunt de substantia sacramenti, verbi gratia, et non esse sacramentum. Sic ergo impossibile est aliquam congregationem habere omnia quæ sunt de substantia religionis, et non esse religionem; ergo si talis congregatio approbatur simpliciter cum toto suo vivendi modo, impossibile est approbari ut est talis vivendi modus, et non in esse veræ religionis. Nec explicari potest quid addat tali statui approbatio uno modo facta, potius quam alio. Et hoc probant nonnullæ ex rationibus dubitandi in præcedenti capite propositæ.

20. Denique in approbationibus instituti Societatis Jesu id manifeste conspici potest. Nam Paulus III, in prima sua approbatione, nullam mentionem facit religionis, sed proposita tota ratione vivendi in hoc instituto, his verbis illud confirmavit: *Cum nihil in præmissis reperitur, quod pium non sit ac sanctum, Nos, ut iisdem sociis, qui nobis super hoc humillime supplicari fecerunt, in eorum pio vivendi proposito eo promptiores existant, quo se majori Sedis Apostolicæ gratia complecti cognorint, et præmissa per nos approbari viderint, præmissa omnia et singula, tanquam ad spiritualem profectum eorumdem sociorum, et reliqui christiani gregis opportuna Apostolica auctoritate, tenore præsentium ex certa scientia approbamus, confirmamus, etc.* Et infra, cum restringit numerum recipiendorum, non vocat religionem, sed *normulam vivendi*. Et similiter Julius III, in sua prima Bulla eandem approbationem referens et confirmans, eadem fere præmittit verba, et tandem concludit: *Apostolica auctoritate tenore præsentium erectionem, et institutionem Societatis, etc., perpetuo approbamus et confirmamus*, nulla facta ejus mentione, sub nomine religionis vel religiosi status. Et nihilominus Pius V, in suo secundo Brevi, *Dum indejese*, ex vi dictæ confirmationis declaravit, *præpositum, ac singulas personas Societatis hujusmodi vere et non fecte mendicantes fuisse, esse, et fore, et inter aliorum fratrum, et religiosorum mendicantium ordines, aliosque fratres et religiosos mendicantes, prout illos nos connumeramus, connumerari debere*. Ubi pondero verba illa *fuisse et esse*; ex illis enim constat declarare Pontificem, ex vi prio-